

Bölüm 2: Diziler

Veri Yapıları

Diziler

- Aynı türdeki verileri düzenli bir şekilde saklamak için kullanılır.
- Aynı isimle tanımlanan ve birden çok veriyi saklayabilen değişkenlerdir.
- Sabit boyuta sahip, elemanları her zaman değiştirilebilen yapılarıdır.
- Dizilerin boyutu başlangıçta belirlenir ve daha sonra değiştirilemez.
- Öğeler, bellekte her zaman bir arada paketlenir.
- Dizilerin içeriği değiştirilebilir; öğeler eklenebilir, silinebilir, güncellenebilir.
- Düşük seviye, arka planda çalışan ve sistem düzeyinde performansın kritik olduğu işlemler için tasarlanmıştır.
- Matris, resim ve ses verileri gibi yapıları temsil etmek için kullanılır.

- Dizi elemanlarına, indeks numaraları ile erişilir.
- İlk elemanın indeksi 0'dan başlar.
- Elemanlara erişmek için dizinin adı ve indeksi kullanılır.

- Dizi = [10, 20, 30, 40, 50]
- İlkEleman = Dizi[0] # İlk eleman 10'dur.

- Verileri düzenli ve eklenme sırasına göre saklar.
- Elemanlara hızlı erişim sağlar (indeksleme).
- Verileri gruplandırarak düzenler.
- Dizi türleri, alt türlerine genişletilebilir, yani kovaryans özelliğine sahiptir.
- Hem ilkel veri tiplerini (int, char, vb.) hem de nesne türlerini içerebilir.

- Sabit boyutludur, boyutu değiştirilemez.
- Öğe ekleme ve çıkarmalar zaman alabilir (tüm diziyi kaydırma gerekebilir).
- Statik tür kontrolü, tür hatalarını tespit edemez; tür kontrolü çalışma zamanında gerçekleşir.
- Java dizileri için içsel işlemler çok sınırlıdır. (sıralama, arama, gibi)

- Tek boyutlu diziler: Elemanlar bir satırda saklanır.
- İki boyutlu diziler: Elemanlar satır ve sütunlarda saklanır.
- Çok boyutlu diziler: Daha karmaşık veri düzenlemelerini destekler.

- Görsel, beş elemanlı bir diziyi temsil etmektedir.
- Dizideki her bir eleman, farklı bir hücre içinde bulunur.
- Dizinin elemanları bir arada ve düzenli bir şekilde saklanır.

indis	0	1	2	3	4
eleman	13	-1	4	2	7

- VeriTipi[] diziAdi = new VeriTipi[diziBoyutu];
- VeriTipi: Dizide saklanacak verilerin türünü belirtir.
- diziAdi: Dizinin adını temsil eder.
- diziBoyutu: Dizinin kaç eleman içereceğini belirtir.
- Örnek:

```
int[] sayilar = new int[5];
```


- Dizi elemanlarına, indeks numaralarıyla erişilir.
- İndeksler 0'dan başlar.

```
int ilkEleman = sayilar[0]; // İlk elemanı alır
int ikinciEleman = sayilar[1]; // İkinci elemanı alır
```

Dizi İlklendirme

- Dizi elemanlarına başlangıç değerleri atanabilir.
- İlklendirme sırasında dizi boyutunu belirtmeye gerek yoktur.
- İnitializers, bir dizinin ilk değerlerini atamak için kullanılır.

```
int[] sayilar = {10, 20, 30, 40, 50};
```


- length özelliği ile dizinin boyutu alınabilir.
- Bu özellik dizinin kaç eleman içerdiğini verir.

```
int diziBoyutu = sayilar.length; // Dizi boyutu: 5
```


- Dizi boyutu belirtilmediğinde, ilklendiriciler boyutu belirler.
- İlklendirici sayısı, dizinin boyutunu belirler.

```
// 5 başlatıcı olduğu için dizi 5 elemanlı bir dizi olur.
int[] dizi = {1, 2, 3, 4, 5};
```



```
public class DiziOrnegi {
   public static void main(String[] args) {
        // Bir diziyi tanımlama
        int[] sayilar = new int[5]; // 5 elemanl1 bir dizi tanımland1
        // Diziye ilk değerleri atama
        sayilar[0] = 10;
        sayilar[1] = 20;
        sayilar[2] = 30;
        sayilar[3] = 40;
        sayilar[4] = 50;
```



```
// Dizinin elemanlarına erişme
System.out.println("Dizinin birinci eleman: " + sayilar[0]);
System.out.println("Dizinin üçüncü elemanı: " + sayilar[2]);
// Dizinin tüm elemanlarını döngü içerisinde yazdırma
System.out.print("Dizi Elemanları: ");
for (int i = 0; i < sayilar.length; i++) {</pre>
    System.out.print(sayilar[i] + " ");
```


OrtalamaHesaplama

```
public class OrtalamaHesaplama {
    public static void main(String[] args) {
        // Kullanıcıdan dizi boyutunu al
        Scanner scanner = new Scanner(System.in);
        System.out.print("Dizi boyutunu girin: ");
        int boyut = scanner.nextInt();
        // Dizi oluştur ve elemanları al
        double[] dizi = new double[boyut];
        for (int i = 0; i < boyut; i++) {</pre>
            System.out.print((i + 1) + ". eleman girin: ");
            dizi[i] = scanner.nextDouble();
```



```
// Dizi elemanlarını topla
double toplam = 0;
for (int i = 0; i < boyut; i++) {</pre>
    toplam += dizi[i];
} // Ortalama hesapla
double ortalama = toplam / boyut;
// Sonucu yazdır
System.out.println("Dizi Elemanları: ");
for (int i = 0; i < boyut; i++) {</pre>
    System.out.print(dizi[i] + " ");
System.out.println("\nOrtalama: " + ortalama);
```



```
public class OrtaDegerHesaplama {
    public static void main(String[] args) {
        // Kullanıcıdan dizi boyutunu al
        Scanner scanner = new Scanner(System.in);
        System.out.print("Dizi boyutunu girin: ");
        int boyut = scanner.nextInt();
        // Kullanıcıdan elemanları al ve dizi oluştur
        double[] dizi = new double[boyut];
        for (int i = 0; i < boyut; i++) {</pre>
            System.out.print((i + 1) + ". eleman girin: ");
            dizi[i] = scanner.nextDouble();
        Arrays.sort(dizi); // Diziyi sırala
                          Sercan KÜLCÜ, Tüm hakları saklıdır.
1/20/2023
```


OrtancaDegerHesaplama

```
if (boyut % 2 == 0) { // Çift boyutlu dizi için ortanca hesabı
     int orta1 = boyut / 2 - 1;
     int orta2 = boyut / 2;
     ortanca = (dizi[orta1] + dizi[orta2]) / 2;
 } else { // Tek boyutlu dizi için ortanca hesabı
     int orta = boyut / 2;
     ortanca = dizi[orta];
} // Sonucu yazdır
System.out.println("Dizi Elemanları (sıralı): ");
for (int i = 0; i < boyut; i++) {
     System.out.print(dizi[i] + " ");
System.out.println("\nOrtanca Değer: " + ortanca);
```



```
public class ModHesaplama {
    public static void main(String[] args) {
        // Kullanıcıdan dizi boyutunu al
        Scanner scanner = new Scanner(System.in);
        System.out.print("Dizi boyutunu girin: ");
        int boyut = scanner.nextInt();
        // Kullanıcıdan elemanları al ve dizi oluştur
        int[] dizi = new int[boyut];
        for (int i = 0; i < boyut; i++) {</pre>
            System.out.print((i + 1) + ". eleman girin: ");
            dizi[i] = scanner.nextInt();
        Arrays.sort(dizi); // Diziyi sırala
                          Sercan KÜLCÜ, Tüm hakları saklıdır.
1/20/2023
```


ModHesaplama

```
int enCokTekrarEden = dizi[0], enCokTekrarSayisi = 1;
int mevcutTekrarEden = dizi[0], mevcutTekrarSayisi = 1;
for (int i = 1; i < boyut; i++) {
    if (dizi[i] == dizi[i - 1]) {
        mevcutTekrarSayisi++;
    } else {
        mevcutTekrarSayisi = 1;
        mevcutTekrarEden = dizi[i];
    if (mevcutTekrarSayisi > enCokTekrarSayisi) {
        enCokTekrarSayisi = mevcutTekrarSayisi;
        enCokTekrarEden = mevcutTekrarEden;
                    Sercan KÜLCÜ, Tüm hakları saklıdır.
```


- Satır ve sütunlarla tanımlanan tablo benzeri yapılar oluşturur.
- Matrisler, satranç tahtası veya resim gibi iki boyutlu verileri temsil etmek için kullanışlıdır.

```
int[][] matris = new int[3][3]; // 3x3 boyutunda bir matris
```


- İki boyutlu dizilere başlangıç değerleri atanabilir.
- İlklendirme sırasında matrisin boyutu ve başlangıç değerleri belirtilmelidir.

```
int[][] matris = { {1, 2, 3}, {4, 5, 6}, {7, 8, 9} };
```


CokBoyutluDiziOrnegi

```
public class CokBoyutluDiziOrnegi {
    public static void main(String[] args) {
        // 3x3 boyutunda iki boyutlu bir dizi (matris) tanımlama
        int[][] matris = new int[3][3];
        // Matris elemanlarına ilk değer atama
        for (int satir = 0; satir < 3; satir++) {</pre>
            for (int sutun = 0; sutun < 3; sutun++) {</pre>
                matris[satir][sutun] = satir * 3 + sutun + 1;
```



```
// Matrisi ekrana yazdırma
System.out.println("Matrisin İçeriği:");
for (int satir = 0; satir < 3; satir++) {</pre>
    for (int sutun = 0; sutun < 3; sutun++) {</pre>
        System.out.print(matris[satir][sutun] + " ");
    System.out.println(); // Yeni satıra geç
```


- Java'da üç boyutlu veya daha fazla boyutlu diziler kullanılabilir.
- Daha fazla boyut, daha karmaşık veri yapılarına izin verir.

```
// 3x3x3 boyutunda üç boyutlu dizi
int[][][] üçBoyutluDizi = new int[3][3][3];
```


UcBoyutluDiziOrnegi

```
public class UcBoyutluDiziOrnegi {
   public static void main(String[] args) {
       // 3x3x3 boyutunda üç boyutlu bir dizi tanımlama ve başlatma
       int[][][] ucBoyutluDizi = new int[3][3][3];
       // Üç boyutlu dizi elemanlarına ilk değer atama
       for (int x = 0; x < 3; x++) {
            for (int y = 0; y < 3; y++) {
                for (int z = 0; z < 3; z++) {
                    ucBoyutluDizi[x][y][z] = x * 9 + y * 3 + z + 1;
```


UcBoyutluDiziOrnegi

```
// Üç boyutlu diziyi ekrana yazdırma
System.out.println("Üç Boyutlu Dizinin İçeriği:");
for (int x = 0; x < 3; x++) {
    for (int y = 0; y < 3; y++) {
        for (int z = 0; z < 3; z++) {
            System.out.print(ucBoyutluDizi[x][y][z] + " ");
        System.out.println(); // Yeni satıra geçme (y ekseni)
    System.out.println(); // Yeni satıra geçme (x ekseni)
```


Çok sayıda parametreyi rahatça işlemeyi sağlar.

```
double ortalama(double... dizi) {
    // Metodun içinde dizi, bir double dizisidir.
    if (dizi.length == 0) {
        return Double.NaN;
    }
    var toplam = 0.0;
    for (var eleman: dizi) {
        toplam += eleman;
    }
    return toplam / dizi.length;
}
```


- Java'da diziler de bir nesnedir.
- = işleci kullanıldığında, yalnızca referanslar kopyalanır.
- Dizi elemanlarını kopyalayarak yeni bir dizi oluşturmak için, Arrays.copyOf metodu kullanılabilir.

```
int[] dizi = {1, 2, 3, 4, 5};
int[] referans = dizi; // Sadece referans kopyalanır
int[] kopya = Arrays.copyOf(dizi, dizi.length);
```


- Algoritmanın çalışma süresi / kaynak kullanımını analiz eden bir ölçüdür.
- Temel olarak, bir algoritmanın ne kadar hızlı veya verimli çalıştığını belirler.
- İşlem süresinin girdi boyutuna bağlı olarak değişimini gösterir.

- Örnek: Bir dizinin içinde belirli bir elemanı arama.
- Sıradan bir doğrusal arama algoritması.

```
public boolean lineerArama(int[] dizi, int hedef) {
    for (int eleman : dizi) {
        if (eleman == hedef) {
            return true;
        }
    }
    return false;
}
```


- Algoritma, en kötü durumda tüm diziyi dolaşır.
- Zaman karmaşıklığı O(n) olur (n dizinin boyutunu temsil eder).
- İyi Durum: Hedef erken bulunur, arama hızlı biter.
- Kötü Durum: Hedef dizinin sonunda bulunur veya hiç bulunmaz.

- Örnek: İki dizi arasında çift elemanları eşleştirme.
- İç içe iki döngü kullanarak bir çift eleman arama algoritması.

- İç içe döngüler, her bir elemanı diğer dizide bulanan her bir eleman ile sırayla karşılaştırır.
- Zaman karmaşıklığı O(n²) olur (n dizilerin boyutunu temsil eder).
- O(n²) algoritmalar büyük veri setleri için verimsizdir.

Statik Diziler

- Statik diziler, yığında (stack) oluşturulur ve otomatik yaşam/bellek süresine sahiptir.
- İşlevleri sona erdiğinde bellekten atılırlar.
- Derleme zamanında belli olan sabit bir boyuta sahiptirler.

```
String[] plaka = {"", "Adana", "Adiyaman", "Afyon"};
System.out.println(plaka[1]);
```


- Dinamik bellek süresine sahiptir.
- Yığın yerine, heap denilen serbest bellek üzerinde depolanır.
- Çalışma zamanında istenilen boyuta sahip olabilirler
- Bellek tahsisi ve serbest bırakma işlemi otomatik gerçekleşmez.

```
int[] dinamikDizi = new int[10]; // Bellek tahsis edilir
// ...
dinamikDizi = null; // Bellek serbest birakilir
```


- Heap belleği, dinamik veri yapıları ve nesneler için kullanılır.
- Yığın belleği, yerel değişkenler ve işlev çağrıları için kullanılır.
- Bellek yönetimi heap belleği için manuel, yığın belleği için otomatiktir.
- Bellek serbest bırakma işlemi (örneğin, delete veya System.gc() kullanarak) manuel olarak yapılabilir.

İndis Sınır Dışı Hatası (IndexOutOfBoundsException

- Dizinin belirtilen sınırlarının dışına erişildiğinde ortaya çıkar.
- Bu hatalar programın çökmesine neden olabilir.

```
// Dizi uzunluğunu kontrol etme
if (index >= 0 && index < dizi.length) {
    int deger = dizi[index];
    // indis dışı hatayı önler
} else {
    // indis dışı hatayı ele alma veya hata mesajı gösterme
}</pre>
```


- O(1), sabit zaman karmaşıklığıdır.
- İşlem süresi girdi boyutundan bağımsızdır.
- Dizi elemanlarının adresi hesaplanabilir.

```
int[] dizi = {10, 20, 30, 40, 50};
// Bir dizinin belirli bir elemanına erişme
int eleman = dizi[2]; // 30
// Bu işlem O(1) karmaşıklığına sahiptir.
```


- O(n), işlem süresi girdi boyutu ile doğru orantılıdır.
- Çünkü, dizideki her elemanı kontrol etmek gerekebilir.

```
int[] dizi = {10, 20, 30, 40, 50};
// Bir dizide belirli bir elemanı arama
int aranan = 30;
boolean bulundu = false;
for (int eleman : dizi) {
    if (eleman == aranan) {
        bulundu = true;
        break;
```

41

- Sıralama işleminin zaman karmaşıklığı, kullanılan algoritmaya bağlıdır.
- Kabarcık Sıralama (Bubble Sort): O(n²)
- Seçimli Sıralama (Selection Sort): O(n²)
- Eklemeli Sıralama (Insertion Sort): O(n²)
- Hızlı Sıralama (Quick Sort): O(n log n)
- Birleştirmeli Sıralama (Merge Sort): O(n log n)

Seçimli Sıralama (Selection Sort)

Her adımda dizideki en küçük elemanı bul, dizinin başına yerleştir. int[] dizi = {64, 25, 12, 22, 11}; for (int i = 0; i < dizi.length - 1; i++) {</pre> int minIndex = i; for (int j = i + 1; j < dizi.length; j++) {</pre> if (dizi[j] < dizi[minIndex]) {</pre> minIndex = j; // Minimum eleman bulundu, swap işlemi yap yerDegistir(dizi[minIndex], dizi[i])

43

Alan Karmaşıklığı

- Bir algoritmanın/veri yapısının bellek ihtiyacını ifade eder.
- Bir dizinin alan karmaşıklığı, dizinin boyutu ve eleman tipine göre değişir.
- Örnekler:
 - Tamsayı dizisi (int []) için, her bir eleman 4 byte gerektirir
 - Karakter dizisi (char []) için, her bir eleman 2 byte gerektirir (Unicode).
 - Nesne dizisi (Object []) için, her bir nesne referansı 4/8 byte (32/64 bit sistemlerde) gerektirir.
- Bir tamsayı dizisi, 100 elemandan oluşuyorsa ve her tamsayı 4 byte bellek gerektiriyorsa,
 - Alan karmaşıklığı = 100 (eleman sayısı) x 4 byte = 400 byte'dır.

Matrisin, satırlarının sütunlara ve sütunlarının satırlara dönüştürülmesi.

```
public class MatrixTranspose {
    public static void main(String[] args) {
        int[][] matris = {
            \{1, 2, 3\},\
            {4, 5, 6}
        // Orijinal matrisi yazdır
        System.out.println("Orijinal Matris:");
        yazdirMatris(matris);
```



```
int satirSayisi = matris.length;
int sutunSayisi = matris[0].length;
// Transpoz matrisi oluştur
int[][] transpozMatris = new int[sutunSayisi][satirSayisi];
for (int i = 0; i < satirSayisi; i++) {</pre>
    for (int j = 0; j < sutunSayisi; j++) {</pre>
        transpozMatris[j][i] = matris[i][j];
```



```
// Transpoz matrisi yazdır
    System.out.println("Transpoz Matris:");
    yazdirMatris(transpozMatris);
// Matrisi ekrana yazdırmak için yardımcı fonksiyon
public void yazdirMatris(int[][] matris) {
    for (int i = 0; i < matris.length; i++) {</pre>
        for (int j = 0; j < matris[i].length; j++) {</pre>
            System.out.print(matris[i][j] + " ");
        System.out.println();
```


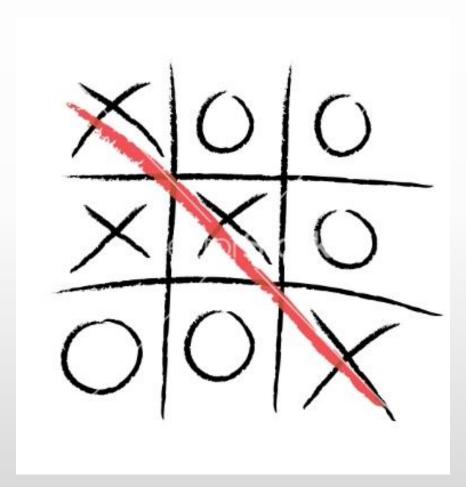


```
public void tersineCevir(int[] dizi) {
    int baslangic = 0;
    int bitis = dizi.length - 1;
    while (baslangic < bitis) {</pre>
        // Baslangic ve bitis elemanlarini degistir
        int gecici = dizi[baslangic];
        dizi[baslangic] = dizi[bitis];
        dizi[bitis] = gecici;
        // Baslangic indeksi arttir, bitis indeksi azalt
        baslangic++;
        bitis--;
```

Tic Tac Toe (X-Oyunu)

- 3x3'lük bir oyun tahtası kullanılır.
- İki oyuncuyla oynanır.
- Oyuncular sırayla hamle yapar.
- 3 elemanını yan yana ya da çapraz yerleştiren oyunu kazanır.
- Tahtada yer kalmadığında beraberlik olur.

Tic Tac Toe (X-Oyunu)

```
public class TicTacToe {
   public static void main(String[] args) {
       char[][] tahta = new char[3][3]; // 3x3'lük oyun tahtası
       char oyuncu = 'X'; // İlk oyuncu X ile başlar
       boolean oyunDevamEdiyor = true;
       tahtaDoldur(tahta); // Tahtayı başlangıç durumuyla doldur
       while (oyunDevamEdiyor) {
            tahtayiGoster(tahta);
            hamleYap(tahta, oyuncu);
            oyunDevamEdiyor = oyunDevamEdiyorMu(tahta, oyuncu);
            oyuncu = (oyuncu == 'X') ? 'O' : 'X'; // Oyuncu değişimi
       tahtayiGoster(tahta);
```



```
public void tahtaDoldur(char[][] tahta) {
    for (int i = 0; i < 3; i++) {
        for (int j = 0; j < 3; j++) {
            tahta[i][j] = ' ';
        }
    }
}</pre>
```



```
public void tahtayiGoster(char[][] tahta) {
   System.out.println("----");
   for (int i = 0; i < 3; i++) {
       System.out.print(" ");
       for (int j = 0; j < 3; j++) {
           System.out.print(tahta[i][j] + " / ");
       System.out.println("\n----");
```


Tic Tac Toe (X-Oyunu)

```
public void hamleYap(char[][] tahta, char oyuncu) {
    Scanner scanner = new Scanner(System.in);
    int satir, sutun;
    do {
         System.out.print("Sıra " + oyuncu + " oyuncusunda. Satır ve sütun seçin (1-3): ");
         satir = scanner.nextInt() - 1;
         sutun = scanner.nextInt() - 1;
    } while (satir < 0 || satir > 2 || sutun < 0 || sutun > 2 || tahta[satir][sutun] != ' ');
    tahta[satir][sutun] = oyuncu;
```



```
public boolean oyunDevamEdiyorMu(char[][] tahta, char oyuncu) {
   // Kazanan durumlarını kontrol et
   if ((tahta[0][0] == oyuncu && tahta[0][1] == oyuncu && tahta[0][2] == oyuncu) ||
        (tahta[1][0] == oyuncu && tahta[1][1] == oyuncu && tahta[1][2] == oyuncu) |
        (tahta[2][0] == oyuncu && tahta[2][1] == oyuncu && tahta[2][2] == oyuncu) |
        (tahta[0][0] == oyuncu && tahta[1][0] == oyuncu && tahta[2][0] == oyuncu) ||
        (tahta[0][1] == oyuncu && tahta[1][1] == oyuncu && tahta[2][1] == oyuncu) |
        (tahta[0][2] == oyuncu && tahta[1][2] == oyuncu && tahta[2][2] == oyuncu) |
        (tahta[0][0] == oyuncu && tahta[1][1] == oyuncu && tahta[2][2] == oyuncu) ||
        (tahta[0][2] == oyuncu && tahta[1][1] == oyuncu && tahta[2][0] == oyuncu)) {
        System.out.println("Tebrikler, " + oyuncu + " oyuncusu kazandı!");
        return false;
```



```
// Berabere durumunu kontrol et
boolean berabere = true;
for (int i = 0; i < 3; i++) {
    for (int j = 0; j < 3; j++) {
        if (tahta[i][j] == ' ') {
            berabere = false;
            break;
    if (!berabere) {
        break;
```

1/20/2023


```
if (berabere) {
          System.out.println("Oyun berabere bitti.");
          return false;
     }
     return true;
}
```


SON